

Oslobođenje: Intervju sa visokim predstavnikom Valentinom Inzkom

Piše: Mimi Đurović-Rukavina

Oslobođenje: Gospodine Inzko, mada se čini da je BiH pomalo zatečena odlukom NATO-a, to je nesumnjivo njena najvažnija postdejtonska prekretnica. Kakva su Vaša očekivanja?

Valentin Inzko: Zaista smatram da će dalje evroatlantske integracije donijeti značajne koristi za građane Bosne i Hercegovine, mada OHR nema ulogu u ovom procesu. NATO i BiH trebaju odrediti prirodu svoga odnosa.

U tom smislu, jasno je da pitanje integracije BiH u NATO predstavlja nadležnost i strateški vanjskopolitički cilj države BiH, te da kao takvo spada u ustavnopravne odgovornosti države u vezi s vanjskom politikom. Upravo su u ovoj sferi državnih ustavnopravnih nadležnosti već i donesene formalne vanjskopolitičke odluke o pridruživanju NATO-u, i to odlukom Predsjedništva BiH iz 2009. godine te potom dopisom upućenim generalnom sekretaru NATO-a, u kojem je tadašnji predsjedavajući Predsjedništva BiH, g. Radmanović (SNSD), obavijestio NATO da BiH uistinu želi da se pridruži ovoj organizaciji. S obzirom na to da odluke Predsjedništva BiH važe sve dotle dok se ne izmijene ili zamijene, odluka Predsjedništva iz 2009. još uvijek je na snazi. Isto tako, Predsjedništvo BiH je usvojilo i vanjskopolitičku strategiju BiH u martu 2018. godine, što također omogućava integraciju BiH u NATO. Konačno, vrijedi istaknuti da su prema članu 84. Zakona o odbrani (Aktivnosti za prijem u NATO) Parlamentarna skupština, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, Predsjedništvo, te sve strukture nadležne za pitanja odbrane, u okviru njihovih ustavnih i zakonskih nadležnosti, dužni provesti potrebne aktivnosti za prijem Bosne i Hercegovine u članstvo NATO-a.

Oslobođenje: Posljednje zasjedanje PIC-a okončano je listom prilično konkretnih zadataka za vlasti u BiH. Međutim, izgleda da novih vlasti nema na vidiku. U kojoj mjeri kašnjenje u formiranju vlasti potpada pod Vaš mandat? Kako ćete reagirati?

Valentin Inzko: Od održavanja izbora ukazivali smo na očiglednu činjenicu da je neometano i brzo formiranje vlasti na svim nivoima apsolutna nužnost. Politički direktori Upravnog odbora Vijeća za provedbu mira (Peace Implementation Council – PIC) ponovo su potvrdili ovu poruku. Građani ove zemlje glasali su za to da imaju funkcionalne parlamente i vlade, koji će biti sposobni donositi odluke i rješavati stvarne probleme, a ne samo voditi debate o koalicijama i pozicijama.

Već ste vidjeli iz Komuniquea da je Upravni odbor PIC-a podstaknuo političke i institucionalne lidere u BiH na relevantnim nivoima da se bez daljnjeg odlaganja angažiraju u konstruktivnom dijalogu, u duhu kompromisa, kako bi se omogućilo pravovremeno formiranje funkcionalnih zakonodavnih i izvršnih vlasti. Također, Upravni odbor PIC-a ih je pozvao da se suzdrže od blokiranja ili ometanja provedbe izbornih rezultata.

Oslobođenje: HDZ BiH i dalje insistira na izmjenama i dopunama Izbornog zakona, kao na uvjetu za formiranje vlasti. Koliko je to realno?

Valentin Inzko: Sigurno bismo više voljeli da je došlo do političkog sporazuma o ovom pitanju prije izbora. Nažalost, političke stranke nisu uspjele postići sporazum o izmjeni izbornog okvira u vezi s indirektnim izborom delegata u Dom naroda Federacije prije izbora, pa se o ovom pitanju i dalje svakodnevno raspravlja. U stvarnosti, ne postoji prepreka da politički lideri čak i sada postignu sporazum. Jedno je jasno, ovo pitanje se ne smije koristiti kao izgovor za blokiranje provedbe izbornih rezultata ili za rasplamsavanje retorike koja dovodi do podjela. Kao što svi znamo, formula za formiranje Doma naroda FBiH predmet je diskusije koja se vodi u Centralnoj izbornoj komisiji. Moj stav je jasan i poznat javnosti: pravovremeno formiranje vlasti od izuzetnog je značaja, tako da institucije BiH moraju iznaći rješenje za pitanje Doma naroda Federacije koje je u skladu s Ustavom FBiH. Ovo mišljenje izneseno je u mom podnesku, u svojstvu amicus curiae (prijatelja suda), koji je upućen Ustavnom sudu BiH. Puno poštivanje entitetskog ustava u vezi sa pitanjima koja spadaju u organizacionu autonomiju entiteta važno je za oba entiteta. Dakle, ovdje je riječ o sposobnosti jedne državne institucije da odlukom mijenja sastav entitetskih institucija.

Oslobođenje: SNSD, odnosno njen lider Milorad Dodik, odbio se sastati s delegacijom PIC-a bez entitetske zastave. On je najavio da bi narednom zasjedanju Predsjedništva BiH prisustvovao putem

video-linka ukoliko u prostoriji ne bude istaknuta zastava RS-a. Zakon o zastavi je jasan. Kako tumačite takvo ponašanje?

Valentin Inzko: Sastanak Predsjedništva BiH održan je pod zastavom BiH, što pozdravljam. Kao što ste rekli, Zakon o zastavi BiH je jasan. U njemu se navodi da će zastava BiH biti službeno istaknuta na objektima Predsjedništva te prilikom svih službenih međunarodnih posjeta, te da ni jedna druga zastava iz BiH neće biti istaknuta zajedno sa zastavom BiH.

Sastanak sa političkim direktorima Upravnog odbora Vijeća za provedbu mira je održan samo sa istaknutom zastavom BiH, što je u skladu sa relevantnim odredbama Zakona o zastavi. Nakon što je srdačno pozdravio članove Vijeća, predsjedavajući Predsjedništva je napustio sastanak i korektno prepustio predsjedniku Komšiću da uzme riječ, ali je za žaljenje da je odlučio da ode prije značajne diskusije sa članovima Vijeća. Članovi PIC-a očekuju da svi članovi Predsjedništva – kao najvišeg predstavničkog tijela države BiH – poštuju zakone i ustavni i pravni okvir BiH.

Sada kada su izbori iza nas i kada smo u procesu formiranja vlasti, moja jasna poruka bh. političkim liderima i onima koji su na čelu bh. institucija je da rade u pravcu dijaloga i saradnje, da se suzdrže od neodgovorne retorike i poteza koji vode u podjele. Nadam se da se prepirke kojima smo svjedočili tokom predizborne kampanje, vrijeđanja i napadi u kojima su prozivani članovi porodice za čije postupke ne možete biti odgovorni, više neće ponavljati i da će izabrani zvaničnici raditi na postizanju zajedničkog cilja: izgradnji uspješne BiH u kojoj će njeni mladi naraštaji graditi svoju budućnost.

Oslobođenje: Iako je relativni pobjednik nakon izbora, SDA nije uspjela da u pregovorima pronađe sagovornike koji slično razmišljaju. U isto vrijeme, jedini postojeći sporazum je onaj koji se odnosi na kantone sa posebnim režimom gdje SDA i HDZ BiH nastupaju zajedno. Hoće li ove dvije stranke konačno raspisati izbore u Mostaru?

Valentin Inzko: Razgovori među svim političkim strankama moraju biti nastavljeni i one moraju uložiti dodatni napor da riješe pitanje Mostara i da omoguće građanima Mostara da glasaju. Gospodin Bešlić ne može sam nositi ovaj teški teret. Pronalaženje rješenja za ovo pitanje i dalje ostaje jedna od obaveza. Od najveće je važnosti da se pitanje izbora u Mostaru riješi na način koji je u skladu sa odlukom Suda, koji je pravno utemeljen i koji ne dijeli grad.

Oslobođenje: „BiH blok“ je najavio nove principe formiranja vlasti. Hoće li Sarajevo poslužiti kao model za promjenu politike u BiH?

Valentin Inzko: Prioritet je imati funkcionalne i efikasne vlasti koje će interese građana i brojne izazove s kojima se zemlja suočava staviti ispred uskih stranačkih politika ili kratkoročnih ciljeva.

Hoće li ova koalicija biti uspješna ili ne, i hoće li se ili neće „preliti“ u druge oblasti, zavisi isključivo od izabranih zvaničnika. Na kraju krajeva, građani će odlučiti za četiri godine je li posao završen ili ne.

Oslobođenje: Rusija je još jednom odlučila da se ne pridruži zaključcima Vijeća. Iz njihovog objašnjenja je jasno da se radi o nastavku podrške politici SNSD-a. Po Vašem mišljenju, šta ovo ponašanje Rusije znači za stabilizaciju situacije u BiH?

Valentin Inzko: Upravni odbor Vijeća za provedbu mira je tijelo koje se sastoji od važnih zemalja koje povremeno imaju različite poglede na određena pitanja. Pozicije Rusije najbolje objašnjavaju njeni zvanični predstavnici, tako da ih neću komentirati. Objavili su ih u javnosti. Ja ću, međutim, reći da vidim da se mišljenja članova Upravnog odbora Vijeća za provedbu mira više podudaraju nego što se razlikuju.

Sušтина je u tome da svi članovi međunarodne zajednice podržavaju teritorijalni integritet i suverenitet Bosne i Hercegovine i njenu buduću stabilnost i prosperitet. To je nedavno potvrdila i Rusija pred Vijećem sigurnosti UN-a.